

**Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc
ac Addysg**

**Children, Young People
and Education Committee**

Jeremy Miles AS
Gweinidog y Gymraeg ac Addysg

Julie Morgan AS
Y Dirprwy Weinidog Gwasanaethau
17 Gorffennaf 2023

Gweithredu diwygiadau addysg: canlyniad ein harolwg 'gwiriad' haf 2023

Annwyl Jeremy a Julie,

Diolch i chi, Jeremy, am ymddangos gerbron y Pwyllgor ar 10 Mai fel rhan o'n hail 'wiriad' ar gynnydd wrth weithredu'r Cwricwlwm i Gymru a'r system Anghenion Dysgu Ychwanegol newydd.

Fel y gwyddoch, efallai, ochr yn ochr â'r dystiolaeth ysgrifenedig a llafar a gawsom gennych fel rhan o'n hail wiriad, gwnaethom:

- ofyn am dystiolaeth ysgrifenedig gan amrywiaeth o randdeiliaid am unrhyw faterion yn ymwneud â gweithredu'r naill neu'r llall o'r ddau ddiwygiad addysg;¹
- ymweld â thair ysgol uwchradd ledled Cymru i siarad ag arweinwyr ysgolion, staff addysgu a disgyblion; a
- trwy ein Tîm Ymgysylltu â Dinasyddion, gynnal trafodaethau grŵp ffocws gyda staff ysgolion ledled Cymru.²

Rydym yn nodi'r casgliadau y daethom iddynt yn seiliedig ar y dystiolaeth a gawsom isod. Cyfeirir yr ohebiaeth hon yn bennaf at Weinidog y Gymraeg ac Addysg, ar wahân i'r adran derfynol ('Gweithio

¹ Senedd Cymru, 'Gweithredu diwygiadau addysg'. Ar gyfer ymatebion a ddaeth i law ers ein llythyr dyddiedig 8 Awst 2022, gweler IER 13 gan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol ymlaen.

² Senedd Cymru, 'Gweithredu diwygiadau addysg: Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, nodyn cryno', Mai 2023

ar y cyd rhwng llywodraeth leol ac ieuchyd'), a gyfeirir yn bennaf at y Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol.

Byddem yn ddiolchgar pe gallech anfon ymateb ar y cyd i'n casgliadau a'n ceisiadau am ragor o wybodaeth (a nodir mewn blychau llwyd) erbyn 31 Awst 2023 fan bellaf.

Materion cyffredinol

Pwysau llwyth gwaith sy'n wynebu staff wrth weithredu'r diwygiadau

---

Mae'n amlwg bod pwysau sylweddol yn wynebu'r gweithlu addysg a gweithwyr proffesiynol o sectorau eraill sy'n cefnogi ysgolion i weithredu'r ddwy set o ddiwygiadau, ar adeg pan fo'r system yn parhau i geisio rheoli'r effaith barhaus ar blant a phobl ifanc o ganlyniad i'r pandemig. Rydym wedi nodi'r pwysau arbennig ar Gydlynwyr ADY. Nodwn eich bod wedi sefydlu Grŵp Gorchwyl a Gorffen i edrych ar faterion yn ymwneud â'r rôl hon. Rydym hefyd yn nodi eich datganiad yn y Cyfarfod Llawn ar 16 Mai a gwaith Llywodraeth Cymru gyda rhanddeiliaid drwy'r Grŵp Rheoli Llwyth Gwaith a Lleihau Biwrocratiaeth.³

Rydym yn annog cadw llygad barcud ar bwysau llwyth gwaith, yn enwedig hyfywedd rôl Cydlynwyr ADY. A allech chi roi'r wybodaeth ddiweddaraf i ni am ganlyniadau'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen?

Swm ac ansawdd y dysgu proffesiynol a ddarperir

Rydym yn nodi bod yr Hawl Genedlaethol ar gyfer Dysgu Proffesiynol wedi bod ar waith ers mis Medi 2022 a'r symiau o arian y mae Llywodraeth Cymru wedi'u gwario ar ddysgu proffesiynol ar gyfer staff ysgol mewn perthynas â'r ddau ddiwygiad addysg. Fodd bynnag, roedd rhywfaint o'r dystiolaeth a gawsom yn awgrymu bod ansawdd y dysgu proffesiynol sydd ar gael yn parhau i fod yn amrywiol. Adroddodd NASUWT fod arolwg o'i aelodau yn nodi lefelau is o ddysgu proffesiynol yng Nghymru na Lloegr, er gwaethaf lefel y diwygiadau sy'n cael eu gwneud yma.⁴

Credwn fod dysgu proffesiynol ar gyfer y gweithlu addysg yn hanfodol i gyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru a'r system ADY newydd yn llwyddiannus. Rydym yn eich annog i barhau i ymgysylltu â'r sector i sicrhau bod gan bob ysgol ledled Cymru fynediad at yr holl ddysgu proffesiynol o ansawdd uchel sydd ei angen arnynt i weithredu'r diwygiadau hyn yn llwyddiannus.

Y Cwricwlwm

Iechyd meddwl plant a phobl ifanc – dull ysgol gyfan

---

³ [Y Cyfarfod Llawn, 16/05/2023, Cofnod y Trafodion](#), o baragraff 250

⁴ [Tystiolaeth ysgrifenedig, IER 23.NASUWT.Cymru](#)

Mae gan ysgolion ac awdurdodau lleol ddyletswydd o dan Ddeddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021 i ystyried iechyd meddwl a llesiant emosiynol dysgwyr wrth gyflwyno'r cwricwlwm.⁵ Fodd bynnag, nid yw'n glir i ni sut y mae hyn yn cael ei gyflawni'n ymarferol ac i ba raddau y mae Llywodraeth Cymru yn rhoi arweiniad ac yn monitro i sicrhau bod hyn yn digwydd yn effeithiol.

Mae'r mater ehangach o weithredu'r dull ysgol gyfan o ymdrin â llesiant emosiynol a meddyliol yn haeddu bod yn destun gwaith craffu ynddo'i hun; rydym wrthi'n ystyried sut i fwrw ymlaen â hynny. Fodd bynnag, mae'r cwricwlwm yn darparu'r fframwaith ar gyfer sut mae ysgolion yn rhyngweithio â phlant, gan gynnwys eu hiechyd meddwl, yn bennaf drwy'r Maes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Llesiant a'r ddyletswydd gyffredinol yn Adran 63 o Ddeddf 2021.

I ba raddau ydych chi'n credu bod gweithredu'r Cwricwlwm hyd yma wedi newid sut mae ysgolion yn cefnogi dysgwyr gyda'u hiechyd meddwl? Sut mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi ac yn monitro ysgolion i sicrhau bod ysgolion yn darparu'r maes hwn o'r Cwricwlwm yn effeithiol?

Gweithlu'r Gymraeg mewn addysg

Fe wnaethoch gydnabod yn ystod y sesiwn graffu nad oes digon o athrawon Cymraeg eu hiaith eto i gyflawni rôl y system addysg o ran arfogi pobl ifanc â sgiliau Cymraeg, ar y raddfa a ragwelir gan agenda Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru a'r continwmm dysgu sengl o dan y Cwricwlwm i Gymru.⁶ Rydym wedi nodi cynllun deng mlynedd Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gweithlu Cymraeg mewn Addysg⁷ a'r ymgynghoriad parhaus ar gynigion ar gyfer Bil Addysg Gymraeg,⁸ a fydd hefyd yn effeithio ar allu Llywodraeth Cymru i gyflawni ei hymrwymiaadau'n llwyddiannus mewn perthynas ag agenda Cymraeg 2050.

Rydym yn annog y dylid parhau i roi sylw i'r maes hwn, er mwyn sicrhau nad yw capasiti annigonol y gweithlu yn tanseilio effaith y Cwricwlwm i Gymru ar sgiliau Cymraeg dysgwyr.

Pwysigrwydd gwaith clwstwr

Dadleuodd y Pwyllgor a'n rhagflaenodd, yn ystod gwaith craffu ar y ddeddfwriaeth, er na fydd unfurfiaeth ymhlith cwricwla ysgolion, bod yn rhaid sicrhau cysondeb digonol.⁹ Mae'n ymddangos bod gwaith clwstwr effeithiol yn ffordd dda o sicrhau hyn a sicrhau'r cydbwysedd gorau posibl rhwng ymreolaeth ysgolion a'r cysondeb cenedlaethol a lleol angenrheidiol.

---

⁵ Legislation.gov.uk, '[Deddf Cwricwlwm ac Asesu \(Cymru\) 2021: Adran 63](#)'

⁶ [Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 10/05/23, Cofnod y Trafodion](#), paragraffau 55-59

⁷ Llywodraeth Cymru, '[Cynllun y gweithlu Cymraeg mewn addysg](#)', 24/05/22

⁸ Llywodraeth Cymru, '[Addysg Gymraeg: papur gwyn](#)', 16/06/2023

⁹ Senedd Cymru, '[Rhaid sicrhau cysondeb ledled Cymru wrth gyflwyno'r 'Cwricwlwm i Gymru' – pwyllgor y Senedd](#)', 04/12/20

Rydym yn annog Llywodraeth Cymru i barhau i hyrwyddo gwaith clwstwr a mentrau cydweithio eraill er mwyn rhannu arfer gorau, lleihau llwyth gwaith a gwella cysondeb rhwng ysgolion.

Anghenion dysgu ychwanegol

Gweithredu'r system ADY a chymhwysedd ar gyfer Cynllun Datblygu Unigol

Mae'n amlwg i ni fod y system ADY yn cael ei gweithredu'n wahanol i'r hyn a ragwelwyd, neu o leiaf i'r hyn a ddatganwyd yn gyhoeddus, pan oedd y Senedd yn craffu ar y ddeddfwriaeth a'r rheoliadau dilynol yn wreiddiol.¹⁰ Nid yw nifer sylweddol o ddysgwyr y nodwyd yn flaenorol bod ganddynt AAA yn cael eu hadnabod fel rhai ag ADY, er bod y diffiniad mwy neu lai yr un peth.

Mae'r data'r cyfrifiad ysgolion diweddaraf yn dangos bod nifer y plant ag AAA neu ADY wedi gostwng eto, i 63,100 yn 2022/23, o 74,661 yn 2021/22 a 92,668 yn 2020/21. Mae'r nifer sydd wedi'u nodi fel rhai sydd ag AAA/ADY, felly, wedi gostwng traean (32%) yn ystod dwy flynedd gyntaf y system newydd.¹¹

Gwnaethoch ddweud wrthym yn y Pwyllgor nad yw'r niferoedd is o AAA/ADY yn golygu bod yr angen wedi lleihau. Fe wnaethoch ychwanegu eich bod yn disgwyl i'r niferoedd gynyddu eto wrth i'r system newydd ymsefydlu.¹²

Fodd bynnag, yn eich llythyr dyddiedig 13 Mehefin rydych yn datgan eich bod yn disgwyl i fwy o ddysgwyr a oedd gynt ar lefel AAA gweithredu gan yr ysgol gael eu cefnogi fel rhan o addysgu gwahaniaethol ac arfer addysg gynhwysol.¹³

Rydym yn deall rhai o'r rhesymau pam nad yw nifer sylweddol o ddysgwyr sydd wedi'u nodi'n flaenorol fel rhai ag AAA yn cael eu nodi fel rhai ag ADY. Clywsom dystiolaeth gadarnhaol am sut y gall y system ADY newydd rymuso Cydlynwyr ADY i ddefnyddio'u crebwyll i benderfynu, mewn rhai achosion, y gellir diwallu anghenion y plentyn trwy ddarpariaeth gyffredinol, ac nad oes angen Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol a Chynllun Datblygu Unigol (CDU).

¹⁰ Llywodraeth Cymru, '[Llythyr gan Weinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes at Gadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg](#)', 11/04/17

¹¹ Ar gyfer ffigurau 2020-21, gweler Llywodraeth Cymru, '[Canlyniadau'r cyfrifiad ysgolion: Chwefror 2022](#)', 31/08/22. Ar gyfer ffigurau 2021-2022 a 2022-23 gweler Llywodraeth Cymru, '[Canlyniadau'r cyfrifiad ysgolion \(prif ystadegau\): Ionawr 2023](#)', 25/05/23

¹² [Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 10/05/2023, Cofnod y Trafodion](#), paragraffau 83-87

¹³ Cyfeiriad at y llythyr pan gaiff ei gyhoeddi

Fodd bynnag, clywsom hefyd fod llawer o Gydlynwyr ADY yn cael trafferth gyda'r llwyth gwaith sy'n gysylltiedig ag adolygu anghenion dysgu pob plentyn a gafodd eu nodi'n flaenrol fel rhai ag AAA a pharatoi Cynlluniau Datblygu Unigol pan fo'u hangen.

Er ein bod yn cydnabod y gallai rhai anghenion lefel isel gael eu diwallu erbyn hyn drwy'r ddarpariaeth gyffredinol, rydym yn pryderu bod y gostyngiad serth yn nifer y plant sy'n cael eu cydnabod fel rhai sydd ag ADY o dan y system newydd, o gymharu â nifer y plant y nodwyd bod ganddynt AAA yn yr hen system, yn dangos bod anghenion rhai plant o bosibl yn parhau heb eu diwallu.

Pa mor hyderus ydych chi fod penderfyniadau ynghylch a oes gan blentyn ADY ac a oes angen Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol a CDU arno yn cael eu gwneud er budd gorau'r dysgwyr ac nad ydynt yn gysylltiedig â phwysau adnoddau, capasiti a/neu lwyth gwaith?

Sut y byddwch yn sicrhau bod penderfyniadau i beidio â darparu CDU i blentyn y nodwyd yn flaenrol bod ganddo AAA er lles gorau'r plentyn, ac nad yw'n ganlyniad anfwriadol i'r diwygiadau ADY?

Nid yw'n glir i ni ychwaith a ydych yn credu y bydd nifer y plant yr ystyrir bod ganddynt AAA/ADY yn cynyddu wrth i'r system ymsefydlu, neu a yw dulliau gwahaniaethol a mwy cynhwysol o addysgu fel y'u hyrwyddir gan y Cwricwlwm i Gymru yn golygu bod y niferoedd yn debygol o aros yn is nag yr oeddent cyn gweithredu'r diwygiadau. A allech chi egluro eich barn ar y mater hwn, ac amlinellu eich disgwyliadau o ran trywydd y niferoedd AAA/ADY yn y dyfodol?

Categoriâu canolradd o ddysgwyr rhwng darpariaeth gyffredinol a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol

---

Mae'r ffordd y mae'r system ADY yn cael ei gweithredu yn golygu bod llawer o ysgolion i bob pwrpas yn cadw rhestrau o ddysgwyr sydd angen mwy na'r ddarpariaeth gyffredinol, ond nad yw eu hanghenion ar lefel sy'n gofyn am Ddarpariaeth Ddysgu Ychwanegol a CDU. Rydych wedi ein cyfeirio at y gwaith y mae Estyn yn ei wneud i adolygu'r broses o weithredu, a fydd yn cynnwys ystyried sut mae ysgolion yn cefnogi'r grŵp hwn o ddysgwyr.¹⁴

Rydym yn annog Llywodraeth Cymru i ystyried a oes angen arweiniad ychwanegol ynghylch sut y dylid cefnogi'r dysgwyr hyn, yn dilyn gwerthusiad Estyn o weithredu'r diwygiadau ADY, o ystyried eu bod yn ôl pob tebyg y tu allan i gwmpas y Cod ADY.

Cyfrifoldeb rhwng awdurdodau lleol ac ysgolion am Gynlluniau Datblygu Unigol

---

Mae tystiolaeth a gawsom yn awgrymu o bosibl bod anghytuno ac amwysedd ynghylch pryd y dylai awdurdod lleol, yn hytrach nag ysgol, fod yn gyfrifol am benderfynu a oes gan ddisgybl ADY, a

---

¹⁴ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 10/05/2023, Cofnod y Trafodion, paragraff 90.

pharatoi a chynnal y CDU sydd ei angen. Rydym wedi codi'r mater pwysig hwn gyda CLILC mewn gohebiaeth.

Gwnaethoch ddweud fod tua hanner yr awdurdodau lleol, yn unol â'r Cod ADY, wedi cyhoeddi cyfres o egwyddorion yn nodi sut y byddant yn cymhwyso'r paramedrau cyfreithiol o ran pwy ddylai fod yn gyfrifol. Rydych wedi nodi y bydd yr awdurdodau lleol eraill yn cyhoeddi'r rhain cyn blwyddyn academaidd 2023-24.¹⁵

Credwn ei bod yn hanfodol bod y rhain yn cael eu cyhoeddi cyn y flwyddyn academaidd newydd. Pa gamau y byddwch chi'n eu cymryd os bydd unrhyw awdurdodau lleol yn methu'r amserlen honno?

Rydym yn annog Llywodraeth Cymru i fonitro cydbwysedd y cyfrifoldeb rhwng awdurdodau lleol ac ysgolion yn fanwl mewn perthynas â pharatoi a chynnal Cynlluniau Datblygu Unigol. Pa gamau ydych chi'n eu cymryd ar hyn o bryd, ac y byddwch yn eu cymryd yn y dyfodol, i sicrhau bod cydbwysedd y cyfrifoldeb rhwng awdurdodau lleol ac ysgolion yn briodol?

Gweithio ar y cyd rhwng llywodraeth leol ac iechyd

At y Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol:

Fel y gwyddoch, mae Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 yn ei gwneud yn ofynnol i gyrrff y GIG ystyried, ar atgyfeiriad gan awdurdod lleol, a oes triniaeth berthnasol neu wasanaeth perthnasol sy'n debygol o fod o fudd o ran ymdrin ag ADY plentyn neu berson ifanc. Os daw'r corff GIG i'r casgliad bod triniaeth neu wasanaeth o'r fath yn bodoli, mae'n ofynnol iddo sicrhau bod y plentyn neu'r person ifanc yn cael mynediad at y driniaeth neu'r gwasanaeth¹⁶ Mae'r Cod ADY yn ei gwneud yn ofynnol i gyrrff y GIG ymateb i gais i ystyried a oes triniaeth neu wasanaeth sy'n debygol o fod o fudd i'r plentyn, neu gais am wybodaeth neu gymorth wrth benderfynu sut i ddiwallu ADY plentyn neu berson ifanc, o fewn chwe wythnos. Mae eithriad i'r amserlen chwe wythnos os nad yw'n ymarferol i gyrrff y GIG wneud hynny oherwydd amgylchiadau y tu hwnt i'w reolaeth.¹⁷

Un o brif nodau'r diwygiadau oedd gwell cydweithredu rhwng addysg ac iechyd. Bwriad rôl y Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig oedd gwella'r sefyllfa. Fodd bynnag, mae'n amlwg o'r dystiolaeth yr ydym wedi'i chasglu bod heriau o hyd o ran sicrhau bod gweithwyr iechyd proffesiynol – gan gynnwys y Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig – yn cefnogi'r holl ysgolion sydd ei angen. Mae mater amseroedd aros hir ar gyfer asesiadau iechyd, yn bennaf asesiadau awtistiaeth ac

¹⁵ [Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 10/05/2023, Cofnod y Trafodion](#), paragraffau 96-97

¹⁶ [Legislation.gov.uk, 'Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg \(Cymru\) 2018: Adran 20](#)

¹⁷ [Llywodraeth Cymru, 'Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol Cymru 2021'](#), paragraffau 21.11 a 21.32

ADHD, wedi'i godi'n rheolaidd gyda ni fel pryder mawr a allai danseilio cyflawniad llwyddiannus y diwygiadau.

Rydym yn ymwybodol o'r Rhaglen Gwella Niwrowahaniaeth a'r £12 miliwn yr ydych wedi'i gyhoeddi dros dair blynedd i leihau'r pwysau yn y system i wella amseroedd aros ar gyfer asesiadau ac i fynd i'r afael â bylchau yn y ddarpariaeth bresennol mewn gwasanaethau plant ac oedolion.¹⁸ Rydym hefyd yn nodi sylwadau Gweinidog y Gymraeg ac Addysg nad oes angen diagnosis er mwyn cael mynediad at gymorth addysgol.¹⁹

Mae'n ymddangos bod cydweithredu rhwng addysg ac iechyd yn parhau i fod yn rhwystr sylweddol i gefnogi dysgwyr ag anghenion ychwanegol. Er ein bod yn nodi safbwynt Llywodraeth Cymru na ddylai ysgolion aros am ddiagnosis bob amser, credwn fod absenoldeb mewnbwn gan weithwyr iechyd proffesiynol, ar adegau, yn rhwystro ac yn tanseilio'r cymorth sy'n cael ei roi ar waith i ddysgwyr. Rydym wedi ysgrifennu at CLILC a Chyddfederasiwn y GIG i gael eu safbwyntiau ar sut mae'r agwedd hon ar ddiwygio ADY yn gweithio.

Byddem yn ddiolchgar o gael gwybod eich asesiad o ran i ba raddau y mae gwasanaethau iechyd yn cydymffurfio'n ddigonol â'u dyletswyddau o dan Ddeddf 2018 a'r Cod ADY. Byddem hefyd yn gwerthfawrogi cael gwybod eich safbwynt ar sut y mae gwasanaethau iechyd, yn enwedig y rhai sy'n ymwneud â nodi ADY a'r ddarpariaeth ofynnol i gefnogi'r anghenion hyn, yn cefnogi gweithrediad y system ADY.

Rydym yn eich annog chi a Gweinidog y Gymraeg i weithio'n agos gyda'ch gilydd i sicrhau nad yw'r heriau sy'n gysylltiedig â'r cydweithio rhwng iechyd ac addysg yn tanseilio'r broses o gyflwyno'r system ADY newydd yn llwyddiannus.

Yn gywir,

Jayne Bryant AS

Cadeirydd

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu'n Saesneg.

---

¹⁸ Llywodraeth Cymru, 'Datganiad llafar: Rhaglen Gwella Niwrowahaniaeth', 02/05/23

¹⁹ <https://cofnod.senedd.cymru/Committee/13447Y.Pwyllgor.Plant.Pobl.Ifanc.ac.Addysg.10/05/2023.Cofnod.y.Trafodion.paragraff.124>